

Aileler, Özgürlük ve Eğitim: Okul Tercih Sistemi Neden Anlamlıdır?

James Stenfield^{oo}

Jennifer Buckingham tarafından yazılan *Aileler, Özgürlük ve Eğitim* milyonlarca çocuğun hayatı üzerinde etkili olan global bir tartışmaya çok önemli bir katkı niteliğindedir. Bu politik monografi, devlet memurlarına, medyaya, kamu politikası hazırlayıcılarına ve hatta politikacılara yardımcı olmak için yazılmıştır. Buckingham, okuyucuları da tartışmaya katarak, pragmatik ve tatmin edici bir yöntem takdim etmektedir. Eserin amacı; okul tercihlerindeki mevcut inisiyatif alanlarında okulların olumlu ve olumsuz tarafları, okul ücretleri ve eğitimin vergilendirilmesi konularında tavsiyeler vererek Avustralya'daki tartışmaları teşvik etmektir.

^o *Economic Affairs*, Institute of Economic Affairs, Volume 23, No: 3, September 2003, ss. 62-63, London.

^{oo} University of Newcastle upon Tyne Öğretim Üyesi.

Bir Adam Smith hayranı olan Robert Lowe, 1844'te yayınladığı *Avustralya'daki Eğitim Sistemi Üzerine Bir Rapor (Report on the State of Education in Australia)* adlı çalışmasında, özellikle, umursamazlıklardan kaynaklanan ahlaksız adetlerin varlığı, pek çok ailenin tamahkâr olması ve öğretmen ile kitap sayısındaki sıkıntı sebebiyle kolonilerdeki eğitimin yetersiz olduğunu söylemektedir. "Ancak..." diye devam ederek Lowe, raporunda "bu sıkıntıda açık ara en büyük pay katı ve müsamahasız karakterlerinden dolayı devlet okullarınındır"¹ şeklinde kaydetmektedir.

Bundan 150 yıl sonra Buckingham, Avustralya'daki devlet okullarından memnuniyetsizliği kanıtları ile ortaya

¹ Robert Lowe, *Avustralya Milli Eğitim Komitesi Raporu*, 21 Cuma, 1844

koyar. 1844'tekin aksine bugün ebeveynler, nasıl olduysa, daha iyi eğitimi, daha ilgili ve daha istekliler. Bundan dolayı, zorunlu devlet eğitimi artık kabul edilebilir bir şey değildir. Son on yıl içerisinde devlet okulları dışında kilere 160.000 öğrenci kayıt yaptırmış –ki bu %16'lık bir büyümeye tekabül etmekte– devlet okullarına ise sadece 55.000 öğrenci kayıt yaptırmış –bu da % 2,5'lik bir artışa tekabül etmektedir– Bu veriler ebeveynlerin devlet okullarına karşı memnuniyetsizliklerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum, devletin 1985'teki mevcut devlet okulları ile doğrudan rekabet içerisine girmemek kaydıyla özel okullara izin veren “Yeni Okullar Politikası” gibi tuhaf teşebbüslerine rağmen gerçekleşmiştir. Bu müdahalelere rağmen, 2000'li yıllara gelindiğinde, öğrencilerin %30'undan fazlası özel okullara kayıtlıdır.

“Eğitimin Nitelikleri ve Biçimleri” başlıklı birinci bölüm, Avustralya'daki mevcut eğitim düzeni hakkında ilginç bilgiler sunmaktadır. 6.961 devlet okuluna karşılık 1.696 Katolik okulu ve 938 özel okul vardır. Katolik okullar gelirlerinin % 75'ini hükümet kaynaklarından sağlarken özel okullar bundan % 35 oranında kaynak almaktadır. Özel okulların hepsinin Eğitim Dairesi ne kayıtlı olması, faaliyetleri hakkında detaylı rapor sunması ve hiçbirinin kâr amacı gütmemesi gerekmektedir. Maalessen, işte bu sebeple, özel okullar tam anlamıyla ne “özel”dir ne de devletten bağımsızdır.

“Okul Tercihi: Seçenekler ve Sorunları” başlıklı ikinci bölümde Buckingham,

okul tercihlerindeki en popüler üç konuyu; imtiyazlı okulları, eğitim kuponlarını ve vergi kredilerini eleştirel bir tutumla dikkatlice gözden geçirmektedir. Her bir başlığın altyapısı, kısaca tartışılmaktadır. Bugünün politika yapılarının ortaya koyduğu okul tercih programlarının maliyetleri ve devlet okulları üzerindeki etkileri bu kritik meselenin iki önemli ayağını oluşturmaktadır. Buckingham, öğrencilerin devlet okullarından özel okullara geçtiğinde, ödemelerinin vergi kredilerinden ya da kupon yoluyla olmasının fark etmeyeceğini, esasen devlet hazinesindeki finansal yükleri ne ölçüde azaltacağını vurgulamaktadır. Bu durum, mevcut devlet okullarına daha fazla gider ayrılmasına ve onların acil ihtiyaçlarının karşılanmasına (altyapı yatırımları, sınıfların alanının büyütülmesi vs.) imkân verebilir.

Son olarak üçüncü bölümde, Buckingham, vergi kredilerinin [Ç.N. eğitime ilişkin ödenecek vergi miktarında indirim uygulaması] eğitimin finanse edilmesi konusunda neden en iyi yol olduğunu ve bu sistemin Avustralya'da nasıl yerleştirilebileceğini işlemektedir. Piyasa temelli bir çözüm olarak tercih edilen ve en gerçekçi fırsat şeklinde değerlendirilen eğitimde vergi kredilerinin yerini alarak, eğitim sektöründe bütün dünyada yaygın olan devlet monopollerinin etkisini kırmaktadır. Buckingham, aynı avantajları eğitim kuponları/senetleri için de önerirken, vergi kredilerinin senetlerin yaratacağı potansiyel sorunlar karşısında çözüm alternatifini olduğunu iddia etmektedir. Vergi kre

dilerinin miktarları ve bunu kimlerin tahsil etmesi gerektiği konuları tartışılan diğer meselelerdir. Ancak, maalesef bunlara dair açık tavsiyeler yoktur, zira “bu fikirlerin ayrıntılarının ve malî fi zibilitesinin kapsamlı bir analize ve uzman değerlendirmesine tâbi tutulması gerekir ki bu halihazırda mümkün de ğil.”

Özel okulların gelişmesi konusunda açılım yapan Robert Lowe’un 1844’teki raporundan iktibasla “komitenin devlet eğitiminin mevcut hatalarını özel okullara yıkması son derece adaletsiz olur, ki bu kusur eğitimi regüle eden planlanın doğal sonucudur”² ifadesine yer verilmiştir. Burada eğitim senetleri ile vergi kredilerinin yürürlüğe sokulmasıyla ilişkili önemli bir kaygıya işaret edilmektedir. Devletin kendi standartlarını vergi kredileri veya eğitim senetleri yoluyla özel okullara dayatmasından, özel okulları *de facto* olarak devlet okullarına dönüştürmesinden endişe edilmektedir. Sonuç olarak, zaman içinde, gerçekten bağımsız, özel eğitim tehlikeye düşmektedir.. Bu mücadelede Milton Friedman, deneme, keşif ve icada imkân veren özel teşebbüs hürri

yetine müdahale anlamına gelen senetlerin kabulünün hiçbir şartta mümkün olmadığını savunmaktadır. Belki aynı ilke vergi kredileri için de geçerlidir.

Buckingham, kitabına son verirken “son on yıldır kanıtlar artarak gösterdiği iddia edildiği gibi okul tercihi sistemi gerçekten faydalı ve okul tercihine yönelik itirazlar, kişisel çıkarlar ve duygusal bağlar terk edildiğinde, mantık ve araştırma yoluyla kesinlikle bertaraf edilebilir” diye vurgulamaktadır.

1844’te yapılan eğitimin özelleştirilmesi yönündeki argümanların aynılarının 2001’de de kullanıldığını görmek oldukça ilginç. Ancak Buckingham şöyle diyor: “Bu tip reformlarla ilgili argümanlar teoride ne kadar ikna edici olursa olsun, uygulamaya koymak kolay değil. Burada uygun olmadığı için bunlara değinilmemektedir.” Bu noktada, James Tooley’in *Reclaiming Education* (Eğitimi Yeniden Talep Etmek) isimli kitabı duygusal bağları veya kişisel çıkarları gözardı ederek, mantık ve araştırma yolunu kullanarak ciddi bir alternatif görüş sunmaktadır.

Çeviren: Efe Baştürk

² *a.g.e.*